

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 2. De Ritu Romano.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

præcepit : quæcunque alia Breviaria abstulit , & abolevit , iis dumtaxat exceptis , quæ vel à sancta Sede Apostolica jam à primæva institutione approbata , vel ducentis annis antiquiora fuissent . Sic pluribus Breviariis antiquatis Ecclesiastici officii diversitates ad multo minorem numerum redactæ sunt . Porro hoc capite eos ritus describere , quia adhuc vigent , propositum mihi est . Sed præmoneo , ne quis mihi succenseat , si suæ forsitan Ecclesiæ peculiare in divinis laudibus institutiones non attigero : nam nec totum Christianum orbem peragrarè potui , nec omnes officiorum Codices nancisci , quo usus omnium Ecclesiarum perdiscerem . Ergo necessitati , non voluntati tribuendum est , si quid fortassis prætermisero , quod hanc tractationem illustrare potuisset .

§. II.

De Ritu Romano.

I. **S**ANCTA Romana & Apostolica Ecclesia, mater & firmamentum veritatis, Ecclesiasticæ disciplinæ Magistra, primum debet in hoc tractatu locum habere, quæ potestatis eminentia super omnes excellens ab ipso Christo primatum accepisse dignoscitur, cum Beato Petro ligandi atque solvendi tradidit Pontificium. Psalterium per Hebdomadam diu noctuque sic Romani distribuunt. Die Dominica, ad Nocturnos duodeviginti concinunt Psalmos à primo usque ad 20. inclusive, omissis quarto & quinto. Reliquis diebus duodecim Psalmos hoc ordine assignant. Feriæ secundæ Psalmum 26. *Domine illuminatio*, usque ad 37. *Domine ne in furore*. Feriæ tertie Psalmum 38. *Dixi custodiam*, usque ad 51. *Quid gloriaris*, omissis in medio 42. *Iudica me Deus*, & 50. *Miserere*. Feriæ quartæ Psalm. 52. *Dixit insipiens*, usque ad 67. *Exurgat Deus*, omissis, 53. *Deus in nomine tuo*, 62. *Deus Deus meus*, 64. *Te decet*, & 66. *Deus*

DIVINÆ PSALMODIÆ. CAP. XVIII. 607

miseretur. Feriæ quintæ Psalm. 68. *Saluum me fac Deus,* usque ad 79. *Qui regis Israël.* Feriæ sextæ Psalm. 80. *Exultate Deo,* usque ad 96. *Dominus regnavit,* omis-
sis 89. *Dominus refugium,* 90. *Qui habitat,* 91. *Bonum est confiteri,* 92. *Dominus regnavit decorem indutus est,* & 94. *Venite exultemus.* Sabbato Psalm. 97. *Cantate Domino,* usque ad 108. *Deus laudem meam ne tacueris.*

Ad Laudes semper dicunt quatuor Psalmos, & unum Canticum ex veteri Testamento. Diebus Dominicis, & festis primo loco ponitur Psalmus 92. *Dominus regnavit,* diebus profestis Psalm. 50. *Miserere mei Deus.* Secundo loco diebus festis Psalm. 99. *Iubilate Deo.* Feria 2. Psalm. 5. *Verba mea.* Feria 3. Psalm. 42. *Iudica me Deus.* Feria 4. Psalm. 64. *Te decet.* Feria 5. Psalm. 89. *Domine refugium.* Feria 6. Psalm. 142. *Domine exaudi.* Sabbato Psalm. 91. *Bonum est confiteri Domino.* Tertio loco semper dicitur Psalm. 62. *Deus Deus meus,* cum Psalm. 66. *Deus miseretur* sub unica conclusione Quarto loco inseritur Canticum; diebus scilicet festis Canticum trium puerorum *Benedicite.* Feria secunda, Canticum Isaïæ, *Confitebor.* Feria 3. Canticum Ezechïæ, *Ego dixi.* Feria 4. Canticum Annæ, *Exultavit.* Feria 5. Canticum Moysis, *Cantemus Domino.* Feria 6. Canticum Abacuc, *Domine audivi.* Sabbato alterum Canticum Moysis, *Audite cæli.* Quinto loco sub unica clausula dicuntur tres ultimi Psalmi *Laudate Dominum de cælis,* *Cantate Domino,* & *Laudate Dominum in sanctis ejus.*

Ad Primam diebus festis, & Sabbato dicuntur tantum tres Psalmi, scilicet Psalm. 53. *Deus in nomine tuo,* & duæ sectiones Psalm. 118. *Beati immaculati,* & *Retribue.* Cæteris diebus quartum Psalmum adjungunt, nimirum die Dominica Ps. 117. *Confitemini.* Feria 2. Ps. 23. *Domini est terra.* Feria 3. Ps. 24. *Ad te Domine.* Feria 4. Psalm. 25. *Iudica me Deus.* Feria 5. Ps. 22. *Dominus regit me.* Feria 6. Psalm. 21. *Deus Deus meus respice in me.*

Ad Tertiam, Sextam, & Nonam semper iidem Psalmi repeti solent: ad tertiam *Legem pone*, ad Sextam *Defecit*, ad Nonam *Mirabilia*, quæ sunt divisiones Psalmi 118.

Ad Vesperas quinque quotidie Psalmos percurrunt, incipientes die Dominica à Psalm. 109. *Dixit Dominus* usque ad Psalm. 148. exclusivè: omissis tamen in medio Psalm. 117. *Confitemini*. 118. *Beati immaculati*. 133. *Ecce nunc*. & 142. *Domine exaudi*.

Ad Completorium dicunt quotidie Psalm. 4. *Cum invocarem*: deinde sex primos versus Psalm. 30. *In te Domine speravi*: tum Psalm. 90. *Qui habitat*: demum Psalm. 133. *Ecce nunc*. Sic totus liber Psalmorum unica Hebdomada psallendo percurritur, quem ritum, licet Psalmis alia ratione distributis, etiam Monachi observant. Ambrosiani verò, ut videbimus, duplicis Hebdomadæ circulo Psalterium explent. Omnes autem nationes occidentalis Ecclesiæ in hoc conveniunt, quod Ps. nocturnos cum Ps. 109. *Dixit Dominus* exclusivè terminant, & exinde diurnos incipiunt. Romani autem officii series hæc est.

II. In Nocturnis dicunt secreto *Pater*, *Ave* & *Credo*: deinde clara voce *Domine labia mea aperies*, *Deus in adjutorium meum*, *Gloria Patri*. Sequitur Invitatorium cum Psalmo *Venite exultemus*: & repetito Invitatorio dicitur Hymnus. Postea recitantur Psalmi nocturni. Sed Nocturnorum triplex distinctio est. Aliter enim diebus Dominicis, aliter diebus festivis, aliter diebus ferialibus procedunt. Diebus Dominicis in primo Nocturno duodecim Psalmos cum tribus Antiphonis psallunt per ternas divisiones quatuor Psalmorum. Post Antiphonam ultimi Psalmi dicitur Versus, postea Oratio Dominicalis, tum absolutio, & tres Lectiones cum tribus Responsoriiis, præmissa singulis Lectionibus benedictione. In secundo, & tertio Nocturno dicuntur tres Psalmi cum suis Antiphonis, totidemque lectiones, ac Respon-

Responsorio modo prædicto. Tertio cuique respontorio additur glorificatio sanctissimæ Trinitatis. Post nonam Lectionem agitur solemnis gratiarum actio per Canticum *Te Deum laudamus*, atque hoc modo Nocturnæ Vigiliæ diebus Dominicis terminantur. Hunc Nocturnorum ritum, ut scilicet prius Psalmi, deinde Lectiones, & reliqua dicantur, existimat (a) Baronius per ea verba Apostoli adumbrari, *Cum convenitis unusquisque vestrum Psalmum habet, doctrinam habet, & quæ sequuntur*. Per tria verò Nocturna tria tempora denotari, legis Naturalis, legis Scriptæ, & Evangelicæ gratiæ docet (b) Bonaventura. Idem in tertio Nocturno lectiones legi solent ex novo Testamento. Eadem ratio in Nocturnis festivitatum observatur, nisi quod in primo tres tantum Psalmi cum suis Antiphonis recitantur, totidemque in secundo, & tertio. Nocturnum verò feriale alio modo procedit: dictis enim omnibus ut supra usque ad Hymnum inclusivè, mox duodecim Psalmos cum sex Antiphonis persolvunt, post quostres Lectiones sequuntur ritu superscripto: & si dicendum sit Canticum *Te Deum laudamus*, post ultimam lectionem omisso Responso subsequi debet. In his autem Vigiliis numerum duodenarium Psalmorum Angelo revelante stabilitum fuisse constans sanctorum Patrum consensus apud Joannem Cassianum lib. 2. de institutis cœnobiorum asseverat. Nec caret mysterio hæc institutio. Nam duodenarius numerus, cum sit plenæ & consummatæ virtutis, temporis & rerum exprimit universitatem: & quia Dominum omni tempore benedicere debemus, eo Psalmorum numero in ejus laudibus utimur, quo temporis plenitudo designatur. Verum, quia omne tempus sex ætibus mundi continetur, duodecim Psalmos sex tantum Antiphonis jungimus. Accedit quod horæ noctis duodecim sunt, in quibus Dei custodia

a BARON, an. 57. nu. 161. 1. Col. 14. 26. b BONAV. in pi. 76.

muniri totidem Psalmorum modulatione postulamus.

Finito Cantico *Te Deum laudamus*, vel si hoc non dicatur, post ultimum Responsorium statim incipiunt Laudes, præmisso versu *Deus in adjutorium*, post quem sequuntur Psalmi cum suis Antiphonis, tum Capitulum, Hymnus, Versus, Canticum Zachariæ cum Antiphona: deinde preces, si dicendæ sint, Salutatio, Collecta, Commemorationes, si occurrant, ac demum Antiphona de B. Virgine, & sic finiuntur Laudes.

Prima diei hora sic peragitur. Dicuntur primò *Pater, Ave, Credo, Deus in adjutorium*. Tum Hymnus semper idem *Iam lucis orto sidere*: Psalmi cum unica Antiphona, quibus die Dominica additur Symbolum Athanasii, Capitulum, Responsorium breve, Versus, Preces, Confessio, Oratio, ac denique lectio Martyrologii.

Tertia, Sexta, & Nona eodem modo persolvuntur. Dictis secretò *Pater & Ave*, sequitur divini adjutorii imploratio, tum Hymnus, Psalmi, Antiphona, Capitulum, Responsorium, Versus, Collecta, & finis. Per has horas repetitur quotidie Psalmus 118. in 22. octonaria juxta numerum Hebraicarum literarum divisus. Eo enim artificio compositus est, ut omnes Versus primi octonarii incipiant à prima litera *Aleph*, octo Versus sequentes à litera *Beth*, & sic deinceps; quod factum est literaliter memoriæ juvandæ gratia: mysticè vero ut quemadmodum parvulorum ingenia primis literarum elementis legendi usum addiscunt: ita nos hujusmodi elementis usum discamus vivendi. Hic autem Psalmus totus moralis est, tantò profundior mysteriorum sublimitate, quo apertior est superficie verborum. Fervens in eo studium ostendit Propheta erga Dei mandata, quare nullus est Versus, si unum excipias, *Suscipe servum tuum in bonum*, in quo mandatorum Dei mentio non habeatur, una ex hisce vocibus adhibita, quæ firè idem significant, lex, via, justificatio, iunctura, mandatum, præceptum, iudicium, testi-

DIVINÆ PSALMODIÆ. CAP. XVIII. 611
monium, justitia, verbum, eloquium, veritas.

Vesperæ cum Laudibus conveniunt, nam post Orationem Dominicam, & Angelicam salutationem divinum auxilium imploratur. Deinde quinque Psalmi dicuntur cum Antiphonis: tum Capitulum, Hymnus, Versus, Canticum B. Virginis, Preces, & cætera sicut in Laudibus.

Completorium à brevi Lectione incipit, post quam Oratio Dominica, Confessio, *Converte nos Deus, Deus in adjutorium*, Psalmi cum Antiphona, Hymnus, Capitulum, Responsorium, Versus, Canticum Simeonis, Preces, Oratio, Benedictio, Antiphona B. Virginis cum oratione, ac tandem *Pater, Ave, & Credo* subsequuntur. Hoc est Officium Romanum, cujus allegoricas rationes curioso lectori suppeditabunt Amalarius Fortunatus, Honorius in Gemma animæ, Durandus in Rationali, & alii sacrorum rituum explanatores. Hic eas ego prætermittendas existimavi, tum quia omnes officii partes supra seorsim explicavi, tum quia hujusmodi allegoriæ curiosam potius subtilitatem continere videntur, quam solidum legentium utilitatem.

§. III.

De ritu Monastico pro his qui militant sub Regula S. Benedicti. Præmittuntur quedam de excellentia hujus sanctissimi Monachorum Patriarchæ.

I. S ANCTISSIMUS Monachorum Patriarcha & Legislator Benedictus, cum Magni Gregorii testimonio omnium justorum spiritu plenus esset, Monachos à Clericis, ut conversatione, ita & officio discerni debere existimavit. Itaque pro illis specialem ritum instituit à præfato Gregorio Romano Pontifice approbatum, cunctarumque Monasticarum Congregationum longa & laudabili consuetudine confirmatum. Nulla laus est,

R r ij